

Tržaška škofija

ŠKOFIJSKA SLUŽBA ZA ZAŠČITO MLADOLETNIH OSEB IN RANLJIVIH LJUDI

DOBRE PRAKSE

Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, po Božji podobi ga je ustvaril. (1Mz 1,27)

UVOD

Bog je ustvaril človeka po svoji podobi. Vzgojitelje je treba usposobiti za prepoznavanje te Božje podobe v mladoletnih in ranljivih ljudeh, ki so jim bili zaupani. Odnos z njimi je navsezadnje odnos z Bogom. Po drugi strani pa se mora Božja podoba razodevati tudi v vzgojiteljih. Uresničuje se v ljubezni do ljudi, ki so jim zaupani, zavračanju vsakršne sebičnosti, ki zanika Boga, in v prizadevanju za njihovo duhovno in človeško dobro.

Naše župnije in laične skupine se pogosto ukvarjajo z vzgojnimi dejavnostmi, ki vključujejo mladoletne osebe. Starši/skrbniki nam poverijo svoje otroke, ker zaupajo v naše delo. Zato je nujno, da so vedno obveščeni o predlaganih dejavnostih. Naše vzgojno delovanje pomembno vpliva na globalni razvoj mladoletne osebe, tako na duhovni kot na psiho čustveni ravni.

Ravnanje vzgojiteljev je torej odločilno tako v dobrem kot v slabem. Temelj mora biti spoštovanje do osebe. Predlog teh dobrih praks se ujema z omenjeno perspektivo. Ta je namenjena vsem, ki imajo odnos z mladoletnimi osebami, tako vzgojnega značaja kot sodelovanja z vzgojitelji, v zvezi s pastoralnimi in vzgojnimi dejavnostmi, ki jih upravljajo župnije in/ali laične skupine, ki z njimi sodelujejo.

Nekaj terminoloških opredelitev:

- Z izrazom *mladoletna oseba* je mišljena oseba, “ki še ni stara osemnajst let”.
- Z izrazom *ranljiva oseba* je mišljena “oseba, ki običajno nepopolno uporablja razum”. (*Določila glede kaznivih dejanj, ki so pridržana Kongregaciji za nauke vere*, 7.12.2021).
- Zloraba je lahko fizična, psihološka, spolna.

Opomba: Upoštevajte, da bo v celotnem besedilu uporabljen izraz “mladoletna oseba”, ki vedno pomeni tudi “ranljiva oseba”.

OPERATIVNI NAPOTKI

Opređeljena so naslednja področja:

1. SKRB PRI IZBIRI TISTIH, KI DELAJO V STIKU Z MLADOLETNIMI IN RANLJIVIMI OSEBAMI
2. USPOSABLJANJE IN INFORMIRANJE PROSTOVOLJCEV
3. POZORNA IZBIRA IN ORGANIZACIJA OKOLJA IN PROSTORA
4. ODNOS S STARŠI
5. UPORABA DRUŽBENIH MEDIJEV IN ZASEBNOST

1. SKRB PRI IZBIRI TISTIH, KI DELAJO V STIKU Z MLADOLETNIMI IN RANLJIVIMI OSEBAMI

Pastorala, ki se ukvarja z mladoletnimi osebami zahteva sodelovanje ljudi, ki delujejo prostovoljno. To je zelo občutljiva dejavnost, ki je včasih zaupana ljudem, ki niso bili ustrezno usposobljeni. Kljub pogostim težavam pri iskanju tistih, ki so na razpolago za izvajanje te storitve, je treba nujno posvetiti pozornost tako izbiri prostovoljcev kot njihovemu občasnemu usposabljanju.

Dobra praksa je, da pristojni vodja, če se mora zanašati na prostovoljce, ki dejavnost izvajajo začasno (na primer v poletnih oratorijih), ali na osebe, ki jih ne pozna dovolj, zahteva od vsakega tudi samoizjavo, da ni storil kaznivih dejanj, ki jih določa kazenski zakonik.

Ker je zaščita mladoletne osebe v pastoralni in vzgoji središčna, se ne smemo obotavljati, če obstajajo utemeljeni razlogi neprimernosti vzgojitelja, in ga moramo odvrniti od opravljanja ali nadaljevanja dejavnosti z mladoletnimi osebami. S tem se pred kakršno koli zlorabo zaščiti predvsem mladoletna oseba, pa tudi sama vzgojna oseba in ustanova. Iz istega razloga je bolje, da vzgojitelji vedno delajo v parih.

Posebno pozornost je treba nameniti katehetski dejavnosti, pri kateri se včasih pokažejo težave pri obvladovanju mladoletnih oseb: priporočljivo je, naj kateheti delajo v parih in delijo težke situacije z ekipo vodij, da bi ugotovili najboljše strategije reševanja težav.

2. USPOSABLJANJE IN INFORMIRANJE PROSTOVOLJCEV

Informiranje o temi zaščite mladoletnih in ranljivih oseb je treba doseči tako, da se ponudijo trenutki usposabljanja in poglobljene analize dobrih praks, vsakemu prostovoljcu se zagotovi list s preprostimi operativnimi napotki in se spodbuja medosebno izmenjavo teh napotkov. Temu usposabljanju je treba posvetiti posebno pozornost, kadar gre za občasne sodelavce ali take, ki jih župnik ali vodja dejavnosti ne poznata dovolj.

Priporočljivo je, da se vsem, ki sodelujejo v izobraževalnih vlogah in okoljih (katehetom, vzgojiteljem, trenerjem, animatorjem prostega časa, upraviteljem barov in nadzora), priporoči, naj spremljajo okoliščine in po potrebi opozorijo pristojne na potencialno nevarne situacije v škodo mladoletnim in ranljivim ljudem.

Pozitivni vedenjski napotki

- Vsaka mladoletna ali ranljiva oseba ima v sebi polno dostojanstvo in je treba z njo vedno ravnati spoštljivo.
- Vsak vzgojitelj se mora zavedati, da mora nuditi pozitiven zgled.
- Vsak otrok ima pravico in mora imeti možnost, da odkrito govori, zastavlja vprašanja in izrazi morebitne pomisleke.
- Vsak vzgojitelj mora skrbeti, da z odnosom in besedami izraža spoštovanje do mladoletnih oseb in upošteva njihovo dostojanstvo, saj jih je treba vedno obravnavati kot osebe.
- Sfero zaupnosti in intimnosti mladoletne osebe je treba vedno priznavati in spoštovati.
- Dejavnosti z mladoletnimi osebami naj se izvajajo tako, da so vedno jasno razvidne, pri čemer se izogibajmo ustvarjanju okoliščin, ki niso pregledne.
- Morebitno nevarno in žaljivo vedenje je treba vedno prijaviti pristojnemu koordinatorju, tudi v primeru dvoma.
- Družine morajo biti vedno obveščene o predlaganih dejavnostih in z organizacijskimi metodami, ki so z njimi povezane.
- Vsak vzgojitelj se mora zavedati svoje odgovornosti in mora vedno biti sposoben podati obračun o svojih potezah in ravnanju.

Vedenja, ki nikakor niso sprejemljiva.

- Izvajati telesne kazni ali kakršno koli ponižanje ali čustveno/duševno izsiljevanje.
- Razviti ekskluziven odnos z eno samo mladoletno osebo nasproti drugim.
- Diskriminirati mladoletno osebo ali skupino mladoletnih oseb.
- Pustiti mladoletno osebo v situaciji, ki je tudi samo potencialno tvegana za njeno psihofizično varnost.
- Pogovarjati se in se obnašati z mladoletno osebo žaljivo, neprimerno, agresivno ali spolno provokativno, tudi če samo v šali.
- Siliti ali smešiti mladoletno osebo zaradi načina, kako neguje svojo intimno in telesno sfero.
- Opravljati dejavnosti osebne nege (kot sta umivanje in preoblačenje), ki bi jih mladoletna oseba lahko opravljala sama.
- Prositi mladoletno osebo, naj ohrani skrivnost.
- Dajati darila samo eni mladoletni osebi, in ji tako posvečati prednost pred ostalimi v skupini.
- Vstopanje v sentimentalna razmerja z mladoletno osebo, kar je v vzgojnem in skrbniškem razmerju vedno nesprejemljivo, tudi če gre za mladoletne osebe, ki so blizu polnoletnosti.
- Fotografiranje, snemanje ali video snemanje mladoletnih oseb in/ali razširjanje po spletu ali družbenih omrežjih slik mladoletnih oseb in/ali klepeta z mladoletno osebo.

Primerno je, da vzgojitelje ozaveščamo o pomembnosti praktičnega udejanjanja vseh tistih vedenj, ki dajejo prednost učinkoviti krščanski in človeški vzgoji in se izogibajo tistim, ki jo spodkopavajo ali ji nasprotujejo. To so vedenja, povezana z oblačenjem, odnosom med vzgojitelji, jezikom ter uporabo prostaških in spolnih navedb. Z drugimi besedami, gre za to, da ima vzgojitelj stališča, ki so skladna in niso v nasprotju z njegovo vzgojno vlogo.

Neustrezno vedenje ali ustrahovanje (medvrstniško nasilje) mladoletnih oseb je treba obravnavati takoj, vendar uravnoteženo in preudarno, ne da bi ju podcenjevali ali zamolčali.

3. POZORNA IZBIRA IN ORGANIZACIJA OKOLJA IN PROSTORA

Pri izvajanju organizirane vzgojne dejavnosti je treba preprečevati okoliščine, zaradi katerih bi lahko mladoletne osebe vstopale v očem skrite ali nenadzorovane prostore in se tam zadrževale. Tudi v primeru dejavnosti, ki se izvajajo na prostem, je priporočljivo, da ste vedno na to pozorni.

Priporočljivo je, da je prisotna vsaj ena odrasla oseba, ki zagotavlja čuvanje prostorov, nadzor in hitro posredovanje v primeru potrebe.

Na vhodu v uporabljene objekte mora biti zagotovljen nadzor. Tudi dobra osvetlitev lahko odvrta od neprimernega vedenja.

Še posebej je treba biti pozorni pri uporabi župnijskih športnih objektov, opremljenih z garderobami in/ali skupnimi tuši: ti prostori morajo biti vedno čuvani in nadzorovani, po možnosti ob hkratni prisotnosti dveh odraslih vzgojiteljev. To preprečuje tako nasilje in vrstniško nasilje med otroki kot prakso medsebojnega fotografiranja s tveganjem, da bodo slike objavljene na spletu. Župnije lahko, če menijo, da je to primerno, uporabljajo sisteme videonadzora, v skladu s pravili o zasebnosti.

4. ODNOS S STARŠ

V vzgojnem odnosu na kateri koli ravni je temeljnega pomena sodelovanje s starši, saj morajo biti ti soudeleženi pri pastoralnih in vzgojnih ciljih.

Vzgojitelji morajo starše/skrbnike seznaniti z vsebino dejavnosti in organizacijskimi vidiki.

Dobra praksa je pridobiti soglasje in pooblastilo za predlagane dejavnosti, če se izvajajo izven prostorov objekta. Mladolletne osebe se ne smejo oddaljiti iz župnijske zgradbe pred koncem dejavnosti, razen v primeru izrecnega dovoljenja staršev/skrbnika. Vedno je treba pridobiti pri starših/skrbnikih dovoljenje za fotografije ali snemanje, ki bodo nato opremljeni z navedbo dovoljenja.

Primerno je preveriti, ali informacije in sporočila dejansko pridejo do družine: priporočljivo je, da to sporočanje ne poteka samo preko sporočil, ki so bila dana le mladoletnim osebam.

Z mladoletno osebo tudi ni primerno navezati stik preko elektronskih naprav, na primer mobilnega telefona, brez predhodnega soglasja staršev.

5. UPORABA DRUŽBENIH MEDIJEV IN ZASEBNOST

Računalniki, mobilni telefoni in fotoaparati so orodja, ki imajo lahko izobraževalno, pa tudi nevzgojno funkcijo. To velja tako za mladoletne osebe kot za vzgojitelje. Slednje je treba seznaniti s potrebo po upoštevanju nekaterih pravil uporabe. Temeljnega pomena je dober zgled vzgojiteljev.

Internetne povezave, ki jih uporablja župnija, še posebej tiste z brezžično povezavo, naj bodo vedno zaščitene z dostopnim geslom, ki ga je treba redno spreminjati. Uporabite filtre, ki preprečujejo dostop do spletnih mest, ki so mladoletnim osebam prepovedana.

Priporočljivo je razdeliti internetno povezavo: eno za vodstvo/tajništvo, zaščiteno z nerazkritim geslom; drugo, namenjeno širši dostopnosti, a vedno omejeno in vodeno.

Skupine virtualnih spletnih stikov (WhatsApp, Instagram, Facebook itd.) morajo služiti izključno za sporočanje obvestil in informacij v zvezi z župnijskimi dejavnostmi. Zato je nujno, da v njih sodeluje vzgojitelj, ki spremlja njihovo pravilno uporabo.

V primeru mladoletnih oseb, mlajših od štirinajst let, bi bilo treba skupine oblikovati samo med odraslimi, ne pa z mladoletnimi osebami.

Ko sestavljate skupino z mladoletnimi osebami, starejšimi od štirinajst let, vedno zaprosite za dovoljenje staršev.

Za objavo fotografij ali podob, ki na prepoznaven način prikazujejo mladoletne osebe, v poročilih ali na spletnih straneh ali družbenih omrežjih župnije je potrebno imeti izrecno in predhodno dovoljenje obeh staršev ali skrbnika.

Duhovniki, vzgojitelji, prostovoljci, trenerji itd. niso nikoli pooblašteni za objavo ali razširjanje fotografij ali videoposnetkov, ki prikazujejo mladoletne osebe, na svojih družbenih omrežjih in klepetih.

Škofijska služba za varstvo mladoletnih in ranljivih oseb je na razpolago za organizacijo posebnih izobraževalnih srečanj za animatorje, katehete, trenerje, prostovoljce in pastoralne delavce na župnijski, dekanijski in društveni ravni.

Na zadnji strani je povzetek dobrih praks. Morebiti bi ga bilo koristno deliti z animatorji in jih prositi, naj ga podpišejo.

Za informacije ali poročila je aktiven e-poštni naslov: tutelaminori@diocesi.trieste.it

NEKAJ PRAKTIČNIH NAVODIL

Za prostovoljce, ki se ukvarjajo z mladoletnimi in ranljivimi osebami

POZITIVNI VEDENJSKI NAPOTKI

- Vsaka mladoletna ali ranljiva oseba ima v sebi polno dostojanstvo in je treba z njo vedno ravnati spoštljivo.
- Vsak vzgojitelj se mora zavedati, da mora nuditi pozitiven zgled.
- Vsak otrok ima pravico in mora imeti možnost, da odkrito govori, zastavlja vprašanja in izrazi morebitne pomisleke.
- Vsak vzgojitelj mora skrbeti, da z odnosom in besedami izraža spoštovanje do mladoletnih oseb in upošteva njihovo dostojanstvo, saj jih je treba vedno obravnavati kot osebe.
- Sfero zaupnosti in intimnosti mladoletne osebe je treba vedno priznati in spoštovati.
- Dejavnosti z mladoletnimi osebami naj se izvajajo tako, da so vedno jasno razvidne, pri čemer se izogibajmo ustvarjanju okoliščin, ki niso pregledne.
- Morebitno nevarno in žaljivo vedenje je treba vedno prijaviti pristojnemu koordinatorju, tudi v primeru dvoma.
- Družine morajo biti vedno obveščene o predlaganih dejavnostih in o organizacijskih metodah, ki so z njimi povezane.
- Vsak vzgojitelj se mora zavedati svoje odgovornosti in mora vedno biti sposoben podati obračun o svojih potezah in ravnanju.

VEDENJA, KI SPLOH NISO SPREJEMLJIVA.

- Izvajati telesne kazni ali kakršno koli ponižanje ali čustveno/duševno izsiljevanje.
- Razviti ekskluziven odnos z eno samo mladoletno osebo nasproti drugim.
- Diskriminirati mladoletno osebo ali skupino mladoletnih oseb.
- Pustiti mladoletno osebo v situaciji, ki je tudi samo potencialno tvegana za njeno psihofizično varnost.
- Pogovarjati se in se obnašati z mladoletno osebo žaljivo, neprimerno, agresivno ali spolno provokativno, tudi če samo v šali.
- Siliti ali smešiti mladoletno osebo zaradi načina, kako neguje svojo intimno in telesno sfero.
- Opravljati dejavnosti osebne nege (kot sta umivanje in preoblačenje), ki bi jih mladoletna oseba lahko opravljala sama.
- Prositi mladoletno osebo, naj ohrani skrivnost.
- Dajati darila samo eni mladoletni osebi in ji tako dajati prednost pred ostalimi v skupini.
- Vstopanje v sentimentalna razmerja z mladoletno osebo, kar je v vzgojnem in skrbniškem razmerja vedno nesprejemljivo, tudi če gre za mladoletne osebe, ki so blizu polnoletnosti.
- Fotografiranje, snemanje ali video snemanje mladoletnih oseb in/ali razširjanje po spletu ali družbenih omrežjih slik mladoletnih oseb in/ali klepeta z mladoletno osebo.